

In memoriam: Selye János

Mi szólna szebben és méltóbban Selye Jánosról, századunk egyik legnagyobb tudósáról, mint az alábbi eset:

Annak idején egy magyar küldöttség indult Kanadába, azzal a szándékkal, hogy felkeresse Selye János professzort, a komplex stresszelmélet kidolgozóját és a más irányú kutatások hasonlíthatatlan tudósát, hogy elvigyék hozzá a haza üzenetét és tisztelegjen a nagy gondolkodó előtt. Nos, a kis küldöttség már jávában róta Montreal utcáit fel és alá, keresve a megadott címet, vajmi kevés sikerrel. Úgy döntöttek aztán, hogy taxit bérelnek, megadják a címet, és máris egyenesen beszállnak. Be is ültek a taxiba, a címet átadták a taxinak, aki térképet vett elő, nézegette, tanulmányozta, majd végül elindult: tekergett, kanyargott, serényen szelte egyik utcát a

másik után, majd fékezett, megállt és hátraszólt: — Uraim, ez egy nagyon jó hely, ahol most vagyunk, csak nem az, amit kerestek...

Közben a taxisofőr az utasok beszélgetéséből kiszűrte egy nevet, és hirtelen felkiáltott: — Csak nem Selye professzor úrhoz igyekeznek?!

— De igen — válaszolták.

— Ejnye uraim, hát miért nem ezzel kezdték? Gondolják, hogy van valaki, aki ne tudná, hol lakik a mi magyar tudósunk?

Két keréken vette a kanyart a derék sofőr, s úgy ügyeskedett az útkereszteződéseknel, hogy egyszer sem lassított, csak Selye János háza előtt.

Selye János az a tudós volt, akit kötelességünk számon tartani, különösen a mi régióinkban, hiszen a professzort Komárom (Révkomárom) adta a világnak!

Hosszú évtizedeknek kellett leperegniük ahhoz, hogy városunk világhírű

szülötte végére az őt megillető helyre kerülhetett hivatalosan is. Mert tény, hogy Selye János több ízben is a Nobel-díj közelébe került. Többször is előkelő helyen jegyezte őt a Nobel-díj Bizottság.

Selye János édesapja városunk egyik kiválósága volt. Orvosi szakértelmével és emberségével tett szert népszerűsége, és szerzett magának hatalmas tábort, amely korántsem kizárólag betegekből állt. Ifjabb Selye János a magyar gimnázium ma is létező és — hála Istennek — ma is eredeti küldetését teljesítő, patinás, messzeföldön híres középiskolájában érettségizett. A mai napig is a Felvidék egyik legszínvonalasabb oktatási intézménye akkoriban még bencés gimnáziumként működött. Tanárai ízig-yérig pedagógusok voltak, hivatásuknak élő tudós egyéniségek. Az erkölcsi tartást, fegyelmet és magasrendű tudást képviselő tanítványoknak voltak olyan évfolyamai, amelyek növendékeiből

90-98 százalékban ország- és világszerte ismert tudósok, kutatók, orvosok, művészek váltak! Selye Jánosnak is volt számtalan évfolyamtársa, akik örökre beírták nevüket a magyar tudomány könyvébe.

A Csemadok komáromi helyi szervezetének, valamint az Együttélés Politikai Mozgalom komáromi alapszervezetének előkészítésében a nyár folyamán immár harmadik alkalommal kerülnek megrendezésre a komáromi Selye János-napok. A háromnapos rendezvény tudománytörténeti jelentőségű előadások és kulturális műsorok sorozatából áll majd. A cél az, hogy a Selye János-napok (augusztus 5—6—7) a későbbiekben a szlovákiai magyar orvostársadalom katedrójává váljanak. Az ünnepség idén is kopjafaállítással és a Selye János szülőházán elhelyezett emléktábla megkoszorúzásával ér majd véget.

A komáromi városi önkormányzat képviselői most megtárgyalták és elfo-

gadták azt az előterjesztést, amely javasolja, hogy a Komáromi Magyar Gimnázium, Selye János egykori alma matere vegye fel volt diákja, Selye János nevét, s a jövőben neveztesse Komáromi Selye János Gimnáziumnak.

A javaslat tehát immár tény. Ezek után valószínű, hogy a gimnázium igazgatósága a Selye János-napok alkalmával méltó ünnepség keretében tartja meg a gimnázium hivatalos névadóját.

Cúth János
Komárom, Szlovákia

Itt van a csőd

Néhány hónapja jelent meg egy cikk a hírlapban M. J. aláírással a nagykőrösi szociális gondozottak étkeztetéséről. Ebben az írásban az intézet igazgatónöje elmondta, hogy ő harcolt a jobb ellátás érdekében. A cikk végén hivatkozás történt a polgármester úrra, aki elmondta, hogy tud a

problémáról és átérzi a nehéz helyzetet, de nem tud segíteni, mivel testületi döntés nem történt.

Így az étkezés maradt a régi. Április közepén volt egy kis javulás, május 8-ig. Most újra visszaesett az ételmezés minősége. Ma az ebéd ivólé volt, paprikás lével leöntött krumpli és kenyér. Egyébként a levelesek olyanok, mintha a gulagon volnánk: vízben főtt tészta, sima lötty, soha egy kis rántás vagy habarás.

Április 20-án jött egy értesítés, hogy az étkezési díj az alábbiak szerint módosul: reggeli 30,80, ebéd: 57,40, vacsora 39,40 forint. Az aláíró, Megyesi Jánosné, azt is közölte, hogy a márciusi külbözetet az április havi díj beszédekör kell fizetni. — Utólagos áremelés, minden indoklás nélkül...

Itt van tehát a csőd, amit előző levelünkben már jeleztünk.

Tíz szociális ellátott nevében
Kiss Mihály
Nagykőrös

HISTÓRIA

Makkosmária története (II.)

A sekrestye alatt kriptá volt

Bebó Károly híres szobrász 1766-ban Zichy Miklós özvegyével kötött szerződés alapján a Szentháromság főoltárt, a Szentkereszt és Szent József mellékoltárokat készítette el márványból. A barokk építészetenek egyik remeke volt a templom épülete. A téglalapú főhajót cseh boltozat fedte. A boltcikkelyeket elválasztó hevederek a pillérekre futottak le, melyet a hevederívnek megfelelően két pilaszter foglalt. A pilasztereket faragott kőből készült íves oszlopok díszítették. A pilléreket ívek köttették össze, így az oltárok elhelyezésére alkalmas fülkék képződtek. A szentély is boltozott volt. A főbejárat felett emelkedett a három cseh boltozaton nyugvó kórus. A szentély hátfalához csatlakozott a vasrácsos ablakokkal ellátott sekrestye, felette volt az oratórium, melynek két ablaka nyílt a szentélyre. A templom külsejét díszes bejárat front uralta, alján barokk motívum kökeretes főkapuval, felül megfört párkányokkal, vázákkal. A kaputól kétoldalt a trinitáriusok két rendalapítójának, Máthai Szent Jánosnak és Valois Szent Félixnek kőszobrai állottak. A homlokfal két sarkán angyalok borultak térdre. A torony rézszerű sisakján kettős kereszt tekintett a messzeségre.

Két monstranciájuk és öt ezüst kelyhük volt. Kincseik közé tartozott három apostoli Breve is. Az első XIV. Benedek pápától kapták, a kegyoltárt a kiváltságos jelleggel ruházta fel. A

második és harmadik Brevében VI. Pius pápa teljes búcsút adományozott. A sekrestye alatt kriptá volt, amely két részre oszlott. 18 sírhelyet a szerzeteseknek, 10 sírhelyet a világiak részére. A szerzetesek eleinte évről-évre feljegyezték, honnan és mikor jöttek az egyes zárandokcsoportok. Így a következő helyiségből: Baj, Baját, Bicske, Buda, Budafok, Budakeszi, Budaörs, Csepel, Csongrád, Epöl, Etyek, Jánoshida, Jászberény, Kecskemét, Komárom, Lőrincskáta, Mártonkátá, Nagykátá, Nagytétény, Perbál, Pest, Pesthidegkút, Ráckeresztúr, Soltvadkert, Sósút, Szeged, Tardos, Torbágy, Törökbálint, Tura, Úri, Vác, Valkó, Zsámbék. 1748—1782 között kb. 3600 szentmisét mondtak. 1755-től csak a misék és a fogadalmi tárgyak számát jegyezték fel. Maga Zichy Miklós gróf és felesége (szül. Berényi Erzsébet) gyakori vendég volt, hol kocsin, hol gyalog jöttek fogadalmat teljesíten.

A Szent Szűz közbenjárására történt csodálatos gyógyulásokat és imameghallgatásokat a trinitárius atyák feljegyezték. A Prothocollum (napló) összesen 61 leírást tartalmaz. Az első bejegyzés 1747. augusztus 15-én, az utolsó 1778. május 10-én történt. 1757-ig német, azután latin nyelvűek. Egy másik feljegyzés a Parthenium Nemus az egyes betegségeket nemük szerint csoportosítja. 19 fejezetben 53 csodálatos gyógyulást és imameghallgatást közöl. Hogy szerzője

honnan veszi a többit, nem tudjuk, feltehető, hogy voltak egyéb iratok is, amelyek idővel elvesztek. A feljegyzések elég pontosak. Mindig leírják az illető nevét, korát, foglalkozását, származási helyét. Leírják a betegséget, felsorolják a tanúkat, akik a csodálatos gyógyulást bizonyítják. A zárandokok különféle tárgyakat ajánlottak fel templomban: ékszereket, rózsafüzéket, érméket, képeket. 1747-ben a kápolnában már 266 db fogadalmi kép és tárgy, 60 mankó tett tanúságot a csodálatos gyógyulásokról. 191 kisebb-nagyobb ezüstartágyat, aranyozott gyűrűt egy szekrényben őriztek. 1748—1782 között 202 képet és 191 ezüst fogadalmi tárgyat adományoztak a hívők (Prothocollum). A kegyhely megszüntetésekor, 1784-ben 246 ezüst tárgyat számoltak össze (Acta Trinitarium).

A források a következő betegségeket és baleseteket sorolják fel: Szent Anna tüze, bénaság, benuulás, lenyelt csont, kavics vagy tű, elmezavar, fejfájás, fuldoklás, vízbefúlás, láz, mellfájás, mérgezés, pestis, sebekkel borított test, sükettség, vaktság, vérhányás. A betegek között voltak egyháziak és világiak, urak és egyszerű emberek. Bizony sokszor igen messziről jöttek. Érdekes, hogy többnyire férfiak kerestek itt gyógyulást. Pl. Steinhauser Mátyás pesti lakos, aki már hosszabb idő óta vért hányt, a kegyhelyen meggyógyult 1777-ben. Tittl Xavér Ferenc budai polgár megszabadult a

torokfájástól. Fogadalmi képe ezt írta: Von doktor und medicin nicht hilft (— ha orvos és gyógyszer nem segít).

II. József császár 1783-ban a trinitárius rendet is feloszlatta, és elrendelte vagyonuk elkobzását, lefoglalását. A felszámoló bizottság 1784. február 1-én szállított ki Óbuda-Kiscecell kolostorukba. Több heti munkával minden ingó és ingatlan vagyonról leltárt készítettek. A kiscelli és máriamakki templom ötvösműveit (szertartási edényeket, fogadalmi tárgyakat) 1784. április 16-án 2588 forint 39 krajcárnyi becsértékben a királyi kamarának szolgáltatották be. A templom és rendház berendezését elárverezték. Makkos Márián 1784. július 26—28-án tartották meg az árverést. Az árverési jegyzőkönyv szerint összesen 876 forint 37 krajcár folyt be. A kegyképet a fatörzsszel együtt a budakeszi plébánia-templomba vitték. A torony harangjait, egyházi székkeit és az oldaloltárokat is elszállították. Egyesek szerint Nagymarosra. A templomot és a rendházat idővel részben lebontották. A templomot, rendházat és a körülötte lévő földet Starzer császári komornyik kapta ajándékba, aki azt később eladta. A hármastól templom hamarosan rommá lett. De ezután is sokan látogatták, vizszasírván a régi, kedves, szűzmáriás emléket. Később a budakeszi Holl nevezetű földműves család birtokába került, a templom és környéke. 1917-ben Werle

József — az egyik örökös — a tulajdonában lévő templomromot és az ahhoz tartozó 1006 öl gyümölcsöst felajánlotta az akkori budakeszi plébánosnak, Miller Józsefnek. Meg is egyeztek 8000 korona vételárban. A Zichy-család tagjai gyűjtést indítottak, és kb. 2100 koronát adományoztak, Zichy Gyula gróf, kalocsai érsek pedig aki egykor Budakeszin volt káplán 6000 koronát adományozott. Így megvételre került Makkos Mária. A templom romokban hevert már, de 2 megmaradt szoba még elég használható állapotban volt.

Ment megtett, hogy a

kegyhelyet az enyészettől megmentse, felajánlotta a fővárosnak, az Országos Műemlékbizottságnak, majd nem az összes szerzetesrendnek, kérte, állítsák vissza a régi kegyhelyet. De sajnos erre senki sem vállalkozott. Megújította a kegykápola és a vele összefüggő folyosó tetejét, hogy az épület ne pusztuljon tovább.

1936. június hónapban szabadtéri egyházi hangversenyt tartottak a romok előtt, ahol Budanovics Mária, Zsámboki Miklós és több jeles operaénekes és a budakeszi egyházi dalárda énekelt.

(Folytatjuk)
Herein Gyula

Királyi leirat a vármegyéhez

1716-ban kitört a török—osztrák háború. Az eróviszonyok a 18. század elejére alaposan változtak, a császári hadak immár erőfölényben voltak a szultáni csapatokkal szemben. Bécs azonban tartott az összecsapástól, nem utolsósorban azért, mert kémei jelentették, hogy Rákóczi és a kurucok a Portával tárgyalnak a szövetségről: a fejedelem e megállapodás alapján érkezett török földre, végső száműzetésének helyére. Hogy elkerülje az országban az esetleges felkelést, Bécs nagy erőket vont össze, és a vármegyék, többek között Pest megye segítségét követelte. Az uralkodói leirattal a vármegye közgyűlése 1716. június 15-én foglalkozott. A király tudatta a megyével, hogy Nándorfehérvár felé csapatokat küld, egy részüket hajón a Dunán. A szárazon vonuló seregnek kvártélyra, valamint szénára és szalmára van szüksége szekerek mellett, mert „a tábortól szekerek nem elegendőek. A gabona és a tüzelőanyag szállítására megyei szekerekre is szükség van”. Elrendelte a királyi leirat, hogy a vármegye küldjön erős szekereket, és a további parancsig „A szekerek a mezővárosokban a legnépesebb helyeken álljanak készenlétben, vonómárhakkal együtt”. A megye a leiratot tudomásul vette, de kérvényt írt a Haditanácsnak, hogy „az átvonuló és beszállított katonák eltartásával kapcsolatosan a vármegyére újabb terheket ne rójanak, a népet új és felesleges kiadásokkal ne terheljék”.

Pogány György